

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК 343.163 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-171-175>**Лапкін Андрій Васильович,**

доктор юридичних наук, доцент

(Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3240-6377>

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЇ ПРАВНИКА

Статтю присвячено визначенню поняття професії правника та формулюванню його характерних ознак. Розглянуто особливості професійної діяльності правника, які позначаються на властивостях цієї професії. На підставі аналізу теоретичних праць з'ясовано соціальне призначення правничої професії. Визначено мету й завдання правника в демократичному правовому суспільстві. Встановлено взаємозалежність соціальної затребуваності правничої професії та розвитку правової держави, відповідно до якої реформування правових інститутів зумовлює зростання кількісного рівня правників, а їх стала діяльність потребує підвищення якісного рівня правничої професії.

Ключові слова: правник, правнича діяльність, правнича професія, суддя, прокурор, адвокат, нотаріус.

Постановка проблеми. В умовах розвитку в Україні демократичної правової держави набуває актуальності питання про сутність і значення правничої професії. Зокрема, залишаються дискусійними питання як щодо визначення змісту професійної правничої діяльності, так і стосовно її характерних ознак, а також окреслення мети й завдань професії правника. Зазначені проблеми мають як теоретичне, так і суто практичне значення, оскільки від їх вирішення залежить визначення правового статусу суддів, прокурорів, адвокатів та інших юристів як суб'єктів здійснення професійної правничої діяльності. З огляду на викладене зазначені питання заслуговують на увагу науковців і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема тику правової та соціальної природи правничої професії досліджували такі вітчизняні науковці, як Ю.Г. Барабаш (у контексті проблем професійної правничої освіти) [1], С.О. Іваницький (щодо проблем правового статусу та соціальної ролі адвокатів у контексті реалізації принципів адвокатської діяльності) [2], В.О. Лозовой, О.В. Петришин (в аспекті професійної етики юристів) [3], В.М. Сущенко (стосовно проблем професійної відповідальності правника) [4] та інші. Не меншу увагу ці питання викликають у зарубіжних дослідників. Наприклад, Е. Чембліс (E. Chambliss) вивчала особливості юридичної професії в аспекті професійної відповідальності правників шляхом аналізу її на конкретних практичних прикладах [5]; В.Г. Рейнквіст (W.H. Rehnquist) аналізував стан юридичної професії в середині 80-х рр. XX ст. та робив прогноз щодо перспектив її розвитку й розширення соціальної ролі [6].

І хоча питання правового статусу, ролі та значення представників окремих правничих професій, зокрема суд-

дів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів, систематично й поглиблено досліджуються науковцями, проте проблематику «загальних» положень правничої професії не можна вважати вичерпаною, оскільки в науковій юридичній літературі не сформована єдина позиція щодо її розуміння, що зумовлює необхідність звернення до цієї теми.

Метою статті є з'ясування сутності, характерних ознак та значення професійної правничої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Професія правника є однією з найдавніших, оскільки можна вважати, що разом із появою права виникли й особи, які на постійній основі забезпечували його формування та реалізацію. Відповідно, у всі часи сутність правничої діяльності, пов'язана з утвердженням, роз'ясненням і застосуванням права, залишалася незмінною, однак соціальне значення цієї професії прямо залежало від ролі права в соціальному житті. Так, у первісному суспільстві, заснованому на звичаях, або в часи середньовіччя, де провідне місце в регулюванні суспільних відносин посідала релігія, роль правника була незначною. Однак із підвищення значення права та поширенням його на різні сфери суспільних відносин зростала й потреба у відповідних фахівцях, урізноманітнювалися та ускладнювалися їхні завдання, а отже, виникала необхідність диференціації правничої професії. Найвищого рівня своєї еволюції професія юриста набуває у правовій державі, де діє принцип верховенства права, а права людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Відтак професія правника стає однією з найбільш важливих і шанованих у суспільстві, оскільки від неї безпосередньо залежить стабільність та розвиток суспільних відносин загалом і добробут кожного члена соціуму зокрема.

Наочно це можна було спостерігати на прикладі незалежної України, коли професія юриста, якщо порівняти з радянським періодом, набула масового характеру, оскільки з переходом від авторитаризму до демократичної правової держави суспільний попит на правників значно зріс. Особливо виразно це помітно на прикладі вищої юридичної освіти. Наприклад, як зазначає В.Ф. Опришко, у 1990 р. в Україні було лише шість вищих навчальних закладів, які готували юристів, тоді як станом на 2013 р. функціонувало 288 вищих навчальних закладів, що видавали дипломи юристів, у тому числі 124 приватні. Порівняння із зарубіжними державами показує, що в Польщі таких закладів вищої освіти лише 25 (з них 10 – приватні), у Німеччині – 42, у Великій Британії – 97, у Королівстві Нідерланди – 10, в Австрії – 5, у США – менше 200 [7, с. 8]. З наведених показників постає чітка кореляція між зростанням кількісного рівня правників і розвитком демократичних інституцій та водночас певна стабілізація цього рівня (що, згідно із законами діалектики, має переходити в якісний) у країнах «розвинутої демократії». Інакше кажучи, затребуваність у правниках стрімко зростає в період становлення або реформування правових інститутів і знижується в умовах їх сталого функціонування. На соціальному значенні правничої професії безпосередньо позначаються й негативні явища в соціально-політичному житті, наприклад економічні кризи, збройні конфлікти тощо, однак ця залежність потребує додаткових досліджень.

Професію правника можна визначити як відокремлений вид трудової діяльності або рід занять, що потребує спеціальних юридичних знань, умінь, навичок, необхідних для виконання певної роботи у правовій сфері, пов'язаної з утвердженням права й справедливості, сприянням у реалізації права, його охороною та захистом від порушень.

Можна вважати, що притаманні цій професії специфічні умови діяльності об'єднують усіх правників у єдину соціальну спільноту, для якої характерні єдність і диференціація. Так, єдність правничої професії зумовлена тим, що всі її представники об'єднані спільною метою, поділяють єдині цінності, керуються загальними морально-етичними принципами, повинні мати базову вищу юридичну освіту, діють у межах єдиних процедур здійснення професійних обов'язків тощо. Водночас така спільнота є досить умовною та не має ознак інституціалізації. При цьому її диференціація зумовлена тим, що професія правника є неоднорідною, оскільки з розвитком юриспруденції в її сфері виокремлюються специфічні напрями діяльності, кожному з яких властиві особливі предмети і методи. Залежно від конкретного роду занять у певній галузі юридичної діяльності виокремлюються такі основні спеціальності правника, як суддя, прокурор, адвокат, нотаріус, слідчий (детектив, дізнавач), юрисконсульт тощо. Кожна із цих професійних спільнот має свої вимоги щодо компетентностей її представників, порядку доступу до неї, внутрішньої організації, самоврядності тощо, що зумовлює певну корпоративну відокремленість і навіть закритість. Водночас жодна із цих спільнот не функціонує ізольовано від інших, оскільки у процесі виконання своїх професійних обов'язків юристи взаємодіють одні з одними. Тому діяльність у сфері права – це основне, що об'єднує представників правничої професії незалежно від конкретного роду занять та відомчої належності.

Необхідно розглянути загальні ознаки професії правника та здійснити їх аналіз у контексті теми, що досліджується.

Гуманізм. Професійна діяльність правника є людиноорієнтованою, оскільки вона спрямована на забезпечення прав і свобод людини шляхом сприяння в реалізації цих прав, їх охороні й захисті від будь-яких порушень. Тому в основі діяльності правника лежить гуманізм як ідея визнання людини найвищою соціальною цінністю. З іншого боку, саме завдяки професійній правничій діяльності ця ідея отримує практичну реалізацію, втілюючись у реальних правовідносинах.

Соціальна значущість. Правнича професія є однією з найбільш соціально важливих видів діяльності, оскільки вона спрямована на врегулювання суспільних відносин, вирішення соціальних конфліктів і запобігання їм. Без діяльності правників у суспільстві почався би хаос, суперечки між людьми вирішувалися би шляхом насильства і людство деградувало би. Натомість юристи забезпечують баланс суспільних відносин і реалізацію ідеї справедливості.

Інтелектуальний характер. Професійна діяльність правників передбачає використання розуму для тлумачення й правильного застосування правових норм та осмислення правових явищ. Юридична практика завжди раціональна, а інтелект – це найголовніше знаряддя юриста. У процесі діяльності правник створює інтелектуальний продукт, який знаходить своє вираження у проєктах правових актів, юридичних консультаціях, процесуальних рішеннях і документах.

Творчий характер. Професійна діяльність правника є творчою, оскільки вона пов'язана з розробленням правових норм, їх тлумаченням та інтерпретацією, застосуванням приписів права до індивідуальних ситуацій, вирішенням нестандартних юридичних справ. Кожна практична ситуація, з якою стикається правник, у чомусь є унікальною, а тому передбачає індивідуальний підхід. Не випадково ще в давні часи право розглядали як мистецтво добра й справедливості.

Публічний характер. Правнича професія слугує суспільству, а тому її представники повинні на перше місце ставити відповідні публічні інтереси. Водночас правники перебувають під пильною увагою з боку громадськості, тому повинні діяти прозоро й відкрито. Такі особливості обмежують сферу приватного життя правника, втручання в яку може перевищувати той рівень, що встановлюється для пересічних громадян. Тому правник має бути готовим поступитися своїм правом на приватність в інтересах професії.

Незалежність і самостійність. Рішення, які приймаються правниками, мають бути законними, справедливими, об'єктивними та неупередженими, а тому діяльність цих осіб потребує незалежності й самостійності. Для належного виконання своїх професійних обов'язків правник має бути вільним від стороннього впливу, тиску чи втручання, погроз або залякування, спроб його підкупити чи в інший спосіб схилити на свій бік. Водночас правник має приймати рішення самостійно та на власний розсуд, керуючись законом і своїм внутрішнім переконанням. Тому законодавство встановлює низку гарантій незалежності для представників різних юридичних професій.

Можливість застосування примусу. Деякі види правничої діяльності передбачають обмеження прав особи та застосування примусу. Зокрема, ідеться про право на свободу й особисту недоторканність (ст. 29 Конституції України), недоторканність житла (ст. 30 Конституції України), таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, заборону втручання в його особисте й сімейне життя

(ст. ст. 31, 32 Конституції України), які обмежуються під час кримінального провадження. У процесі правоохоронної діяльності до особи може бути застосовано фізичну силу та спеціальні засоби, зокрема прийоми рукопашного бою, кайданки, гумові кийки, вогнепальну зброю. Рішення представників інших юридичних професій також є обов'язковими та забезпечуються примусовою силою держави.

Доброчесність. Підпорядкування публічним інтересам вимагає від представників правничої професії віддавати їм перевагу перед своїми приватними інтересами, бути свідомими й розсудливими, дотримуватися певних принципів і цінностей та не йти на будь-які компроміси ні на роботі, ні у приватному житті.

Компетентність. Правнича діяльність завжди є фаховою, тобто вона передбачає професіоналізм суб'єктів її здійснення. Правник повинен знати законодавство та відстежувати зміни в ньому, орієнтуватися у правових позиціях судових органів, уміти застосовувати правові норми у практичних ситуаціях. Тому виконання професійних обов'язків вимагає від правника високого рівня підготовки, наявності ґрунтовних теоретичних знань та володіння спеціальними практичними вміннями й навичками.

Підвищена соціальна відповідальність. Для правничої діяльності характерна надзвичайно висока ціна помилки у разі вчинення дій чи прийняття рішень. Наприклад, неправосудний вирок суду може призвести до смертної кари або тривалого позбавлення волі невинуватій особи, необґрунтована підозра заплямовує репутацію людини та веде до відчуження її від суспільного життя тощо. Тому до правників встановлюється більш жорстка, якщо порівнювати з іншими категоріями працівників, професійна відповідальність за невиконання або неналежне виконання їхніх обов'язків, а також вчинення інших правопорушень.

Дискреційний характер. Правнича діяльність передбачає прийняття багатьох юридичних рішень, значна частина яких має дискреційний характер, тобто базується на внутрішньому розсуді особи, яка їх приймає. Це зумовлено тим, що норма закону не спроможна охопити всі можливі варіації суспільних відносин, тому залишає певну свободу дій правозастосувача. Очевидно, що така свобода розсуду створює ризик зловживання нею, і відповідні дискреційні повноваження можуть бути застосовані не лише на користь, а й на шкоду суспільним інтересам. Водночас проконтролювати їх законність та обґрунтованість надзвичайно важко. Тому наявність дискреційних повноважень значно підвищує особисту відповідальність правника за результати їх застосування.

Водночас варто виділити певні особливості правничої професії, які можуть негативно позначатися на її представниках, а тому вимагають від них наявності спеціальних особистісних і ділових якостей.

Конфліктний характер. Діяльність правника часто здійснюється у сфері різноманітних соціальних конфліктів, які мають правове значення. Тому на ньому позначаються взаємні суперечності сторін і негативна атмосфера конфлікту. Водночас правник зазвичай не є безпосереднім учасником конфлікту, він є представником однієї зі сторін або арбітром між ними. Фахівці вважають, що в більшості випадків юридична діяльність здійснюється на основі компромісу із суспільством та його представниками [8, с. 648]. Тому правники сприяють досягненню компромісу та вирішенню конфліктних ситуацій.

Негативний зовнішній вплив. Правнича діяльність значною мірою здійснюється у сфері правових аномалій, якими фактично є правопорушення, та має справу з різними формами девіантної поведінки, властивою особам, які ці правопорушення вчиняють. Унаслідок постійної взаємодії з негативними соціальними явищами та спілкування з різними правопорушниками (злочинцями, убивцями, наркоманами, гвалтівниками тощо) свідомість суддів, слідчих, прокурорів та адвокатів знає руйнівного впливу з їх боку. Крім того, на правників часто можуть впливати з метою домогтися від них прийняття певного рішення, зокрема й із застосуванням погроз чи насильства. Тому правник має бути стійким до зовнішніх негативних впливів.

Ризик професійної деформації. У процесі здійснення правничої діяльності її носії, особливо наділені владними повноваженнями, розв'язують складні юридичні конфлікти та приймають життєво важливі рішення. Відповідно, у цій сфері значно зростає ризик професійної деформації, що часто проявляється у відчутті всемогутності, зверхньому та зневажливому ставленні до людей. Такі якості професіонала є негативними, оскільки заважають йому критично оцінювати ситуацію та ведуть до прийняття неправильних рішень. Також, відчуваючи таке ставлення, особи, які взаємодіють із професійно деформованим фахівцем, сприймають його особистісні вади як недоліки всієї правової системи держави, що підриває довіру до неї.

Високі психоемоційні навантаження. Хоча робота правника є інтелектуальною, вона потребує значних зусиль і є дуже нервовою. Прийняті правниками рішення, як правило, не можуть задовольнити обидві сторони, принаймні одна з яких відчуватиме себе незадоволеною та може оскаржувати судові рішення. При цьому будь-яка особа може подати на правника скаргу, що може мати наслідком притягнення його до дисциплінарної відповідальності. До цього варто додати ненормований робочий день, значне перевантаження справами, відсутність достатнього матеріального забезпечення тощо. У сукупності всі ці фактори призводять до хронічного стресу, емоційного вигорання, психологічних проблем, відчуття розчарування у професії. Тому правники повинні бути фізично й ментально здоровими та витривалими.

Значні корупційні ризики. Їх створюють широкі повноваження, особливо дискреційного характеру, поєднані з низьким рівнем винагороди з боку держави. З метою уникнення юридичної відповідальності або вирішення справи на свою користь особи можуть пропонувати суддям, прокурорам і співробітникам правоохоронних органів неправомірну вигоду, що іноді в декілька разів перевищує їх офіційний заробіток. Адвокатів можуть схилити виступати посередниками під час її надання. Вчинення таких дій, як правило, не передбачає значних зусиль від правника, оскільки часто досить лише його бездіяльності, тоді як для належного виконання службових обов'язків він повинен наполегливо працювати. Це поєднується з недостатньою ефективністю антикорупційних механізмів держави, які не спроможні виявити більшість корупційних фактів та забезпечити реагування на них. Тому правники повинні бути доброчесними, виявляти нульову толерантність до корупції.

Соціальна роль професії юриста є дуже важливою, вона полягає в утвердженні права та поширенні його дії на суспільні відносини. Науковці зазначають, що до структури професійної спрямованості юриста належать насамперед такі загальні цілі, як прагнення до встановлення справедливості, захист прав та інтересів громадян і держави [9, с. 22].

За допомогою діяльності юристів забезпечується організованість суспільних відносин, їх стабільність і поступальний розвиток, здійснюється запобігання різним загрозам безпеці таких відносин, виявляються порушення права та забезпечується реагування на них задля усунення таких порушень і їх негативних наслідків, а також притягнення винних до відповідальності.

Отже, у найширшому розумінні мета правничої професії полягає в забезпеченні ідеї справедливості як переваги добра над злом, основи для успішної соціальної взаємодії, заснованої на повазі до людини, надання всім рівних і вільних можливостей для розвитку та задоволення своїх потреб.

Досягнення правниками зазначеної мети забезпечується за допомогою реалізації конкретних завдань. Ці завдання можуть бути виокремлені за допомогою функцій права, оскільки шляхом їх реалізації юристи забезпечують досягнення відповідних завдань. Отже, загальні завдання правників відображають спрямованість їхніх функцій, які своєю чергою є підпорядкованими функціям права як основним напрямом його впливу на суспільні відносини та відповідають їм. У науковій юридичній літературі до них відносять загальносоціальні функції та спеціально-юридичні функції. Зокрема, загальносоціальними функціями є інформаційна (повідомлення кожного учасника правовідносин про його права й обов'язки), гуманістична (утілення ідей людяності й гуманізму), виховна (вплив на свідомість особи задля формування її правової культури), комунікативна (забезпечення зв'язку між членами суспільства, владою та підлеглими, суб'єктами й об'єктами управління). Своєю чергою спеціально-юридичними функціями є регулятивна (упорядкування суспільних відносин та підтримання їх у належному стані), охоронна (обмеження соціально шкідливої поведінки), захисна (вирішення юридичних конфліктів та відновлення порушених прав) [10, с. 59–60].

Таким чином, *загальні завдання правників* можна сформулювати так:

– сприяння в реалізації права. Правники забезпечують утілення правових приписів у практику суспільних відносин за допомогою різних юридичних процедур, тлумачать зміст правових норм і роз'яснюють їх на-

селенню, виявляють недоліки правового регулювання та вживають заходи щодо їх усунення тощо;

– охорона права від порушень. Правники самі додержуються правових норм та вживають заходів щодо запобігання правопорушенням, підтримуючи режим законності й правопорядку та контролюючи його додержання іншими учасниками правовідносин;

– захист права. Правники в разі виникнення порушень права вживають заходів щодо їх усунення та вирішення правових спорів, поновлення порушеного балансу правовідносин і притягнення до юридичної відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень.

Висновки. Професію правника можна визначити як відокремлений вид трудової діяльності або рід занять, що поєднує спеціальних юридичних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певної роботи у правовій сфері, що пов'язана з утвердженням права й справедливості, сприянням у реалізації права, його охороною та захистом від порушень. Цю професію характеризують такі ознаки, як гуманізм, соціальна значущість, публічний характер, інтелектуальний і творчий характер, незалежність і самостійність, можливість застосування примусу, компетентність, добросовісність, підвищена соціальна відповідальність, дискреційний характер. На правниках позначаються такі особливості правничої професії, як конфліктний характер, негативний зовнішній вплив, ризики професійної деформації, високі психоемоційні навантаження та корупційні ризики. Мета правничої професії полягає в забезпеченні ідеї справедливості як переваги добра над злом та основи для успішної соціальної взаємодії, заснованої на повазі до людини, надання всім рівних і вільних можливостей для розвитку й задоволення своїх потреб, а її загальні завдання полягають у сприянні в реалізації права, охороні права та захисті права від порушень.

Перспективи подальших розвідок у цій сфері полягають у поглибленому дослідженні особливостей правничої діяльності, що позначаються на професії правника, а також у формулюванні та теоретичному обґрунтуванні системи вимог до представників правничої професії, відповідність яким дає можливість враховувати специфіку професійної правничої діяльності та здійснювати її на найвищому рівні.

Список використаних джерел

1. Барабаш Ю.Г. Реформа правничої освіти: окремі складові успішної реалізації. *Право України*. 2017. № 10. С. 9–19.
2. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.10. Київ, 2017. 556 с.
3. Лозовой В.О., Петришин О.В. Професійна етика юриста. Харків : Право, 2004. 176 с.
4. Сущенко В.М. Модель професійної культури правника: критерії та підходи. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. Юридичні науки. 2009. Т. 90. С. 29–33.
5. Chambliss E. Professional Responsibility: Lawyers, a Case Study. *Fordham Law Review*. 2000. Vol. 69. Iss. 3. P. 817–857.
6. Rehnquist W.H. The Legal Profession Today. *Indiana Law Journal*. 1987. Vol. 62. Iss. 2. P. 151–157.
7. Опришко В.Ф. Особливості підготовки юристів у непрофільних вищих навчальних закладах України: сучасний стан і шляхи подальшого розвитку. *Правове регулювання економіки*. 2013. № 13. С. 6–27.
8. Чернишук Н.В. Місце та призначення юриста в суспільстві та державі. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). С. 646–653. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-646-653](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-646-653).
9. Меленко О.В. Психолого-правова характеристика змісту юридичної діяльності через призму особистісних якостей (професіограма правника). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 20–23.
10. Ковальський В.С. Функції права: ціннісний та сутнісний виміри. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 58–62.

References

1. Barabash, Yu.H. (2017). Reform of legal education: individual components of successful implementation. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, no. 10, pp. 9–19 [in Ukrainian].
2. Ivanytskyi, S.O. (2017). Teoretychni osnovy orhanizatsii advokatury v Ukraini: pryntsyepy ta systema [Theoretical foundations of the organization of the bar in Ukraine: principles and system]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 556 p. [in Ukrainian].

3. Lozovoi, V.O., Petryshyn, O.V. (2004). *Profesiina etyka yurysta [Professional ethics of a lawyer]*. Kharkiv: Pravo, 176 p. [in Ukrainian].
4. Sushchenko, V.M. (2009). Model profesiinoi kultury pravnyka: kryterii ta pidkhody [Model of professional culture of a lawyer: criteria and approaches]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Kyievo-Mohylianska akademiia"*. *Yurydychni nauky – Scientific notes of the National University "Kyiv-Mohyla Academy"*. *Legal sciences*, vol. 90, pp. 29–33 [in Ukrainian].
5. Chambliss, E. (2000). Professional Responsibility: Lawyers, a Case Study. *Fordham Law Review*, vol. 69, iss. 3, pp. 817–857 [in English].
6. Rehnquist, W.H. (1987). The Legal Profession Today. *Indiana Law Journal*, vol. 62, iss. 2, pp. 151–157 [in English].
7. Opryshko, V.F. (2013). Osoblyvosti pidhotovky yurystiv u neprofilnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: suchasnyi stan i shliakhy podalshoho rozvytku [Peculiarities of training lawyers in non-specialized higher educational institutions of Ukraine: current state and ways of further development]. *Pravove rehuliuвання ekonomiky – Legal regulation of the economy*, no. 13, pp. 6–27 [in Ukrainian].
8. Chernyshchuk, N.V. (2022). Mistse ta pryznachennia yurysta v suspilstvi ta derzhavi [The place and purpose of a lawyer in society and the state]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific innovations and advanced technologies*, no. 6(8), pp. 646–653. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-646-653](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-646-653) [in Ukrainian].
9. Melenko, O.V. (2017). Psykholoho-pravova kharakterystyka zmistu yurydychnoi diialnosti cherez pryzmu osobystisnykh yakosteï (profesiohrama pravnyka) [Psychological and legal characteristics of the content of legal activity through the prism of personal qualities (professionogram of a lawyer)]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Actual problems of national jurisprudence*, no. 3, pp. 20–23 [in Ukrainian].
10. Kovalskiy, V.S. (2012). Funktsii prava: tsinnisnyi ta sutnisnyi vymiry [Functions of law: valuable and essential dimensions]. *Almanakh prava – Almanac of law*, iss. 3, pp. 58–62 [in Ukrainian].

Lapkin Andrii,

Doctor of Law Sciences, Associate Professor

(Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3240-6377>

THE ESSENCE AND SIGNIFICANCE OF THE PROFESSION OF LAWYER

The article is devoted to defining the concept and formulating the characteristic features of the legal profession. The purpose of the scientific article is to clarify the essence, characteristic features and significance of professional legal activity.

The profession of a lawyer is defined as a separate type of labor activity or occupation that requires special legal knowledge, skills, and abilities necessary to perform certain work in the legal field related to the establishment of law and justice, assistance in the implementation of law, its protection and protection from violations.

Such signs characterizing professional legal activity as: humanism, social significance, public character, intellectual and creative character, independence and self-reliance, possibility of coercion, competence, integrity, increased social responsibility, discretionary character are singled out.

The interdependence of the social demand for the legal profession and the development of the rule of law has been established, according to which the reform of legal institutions leads to an increase in the quantitative level of lawyers, and their constant activity requires an increase in the qualitative level of the legal profession.

The peculiarities of the legal profession, which have the greatest impact on lawyers, are clarified, in particular, such as: conflict nature, negative external influence, risks of professional deformation, high psycho-emotional stress and corruption risks.

Based on the analysis of theoretical works, the social purpose of the legal profession has been clarified. It is argued that the goal of the legal profession is to ensure the idea of justice as the superiority of good over evil and the basis for successful social interaction based on respect for people, providing everyone with equal and free opportunities for development and satisfaction of their needs.

The general tasks of professional legal activity are formulated, which consist in assisting in the implementation of the law, protection of the law and protection of the law from violations.

Key words: lawyer, legal activity, legal profession, judge, prosecutor, lawyer, notary.

Надіслано до редколегії 18.11.2022